

ТУРЦИЯ

ВѢСТНИКЪ ЗА НАРОДНИТЕ ИНТЕРЕСИ.

ТУРЦИЯ пазува сѣка субота. Годишната цѣна за въ имперіята, по царската поща, е 3 бѣли мецидѣта; пжѣ отъ имперіята, 4 бѣли мецидѣта. Спомощствованията трѣбува да сѣ годишни и предплатени. Писмата които сѣ отнасятъ до редакціята надписуватъ се до Никола Геновича. Външните настоятели отговарятъ за вѣстникъ. Подписката за спомощствованията става направо у Ц—градъ-Галата при Никола Геновича, издателя на вѣстникъ.

РЕДАКТОРЪ И ИЗДАТЕЛЪ НИКОЛА ГЕНОВИЧЪ.

Човѣкътъ не е единъ скотъ. И Богъ който го направи уменъ и слободенъ ще му иска смѣтка за тѣя благородни дарби.

Нѣка кажемъ още чи пѣма никаква честъ да поржчювами на скотовити, нѣ има една твърдъ голѣма да поржчювами на слободни хора.

Едно дѣло забѣлжително въ исторіята на народити е чи отъ христѣйската епоха насамъ слободата на свѣстѣта и гражданската слобода направиха неизмѣрими успѣхи.

Едно дѣло нѣ по-малко забѣлжително е чи мюсюманскити падишахи не сѣ никогѣ въспирали тоя успѣвателенъ вѣрвекъ на човѣшкитѣ родъ относително за народити които Богъ е повѣрилъ на тѣхното високо попечение.

Това което казувами е истинно нѣ само въ тона което са отнася до робството, нѣ още и въ това дѣто са отнася до религиозна слобода. Рускити царѣ, напримѣръ, макаръ и да са казуваха сѣкоги христѣйни, основаха робството въ венета си до една толкъсь голѣма степенъ, што едно подобно робство не са бѣши никогѣ виждало отъ христѣйската епоха насамъ.

Протѣс тѣй не бѣше съсъ отоманскити падишахи. Харачитъ когото тѣ изискуваха отъ ранти, биле христѣйски, биле пехристѣйски, далечъ отъ да бѣди едно начало на робството, бѣше, напротивъ, една гаранція на гражданската слобода. И наистина въ кое царство на свѣстѣтѣ хората сѣ сполучуваха да са отгѣрватъ съсъ една толкъсь малка заплата, отъ най тежкити работи на царството?

Ама ще ни кажатъ нѣкоп си белкимъ чи това идеше съвършено на политиката на мюсюманскити царѣ. Нѣ онія които хортуватъ тѣй забравятъ чи това идеше съвършено най напредъ на политика на Бога който направи човѣкътъ слободенъ и който дава на народити царѣ способни да ги управляватъ съобразно съсъ собственити му намерѣния.

Кое е днесъ най голѣмото и най важното заниманіе на рускити императоръ? То е да направи слободни онія които нѣгови предшественници бѣха направили роби.

Н. Ц. В. Султанътъ нѣма хичъ да са занимава съсъ подобни мѣрки коренно обществени и човѣшки, защото нѣгови предшественници разулѣха по-добрь достоинството на човѣкътъ отъ колкото по-голѣмата частъ на московскити князѣви или царѣ.

Отоманската имперія и руската имперія ни представятъ въ точката на вѣрніето на религиозна слобода една противоположностъ още по любопитна.

Отъ основаніето си насамъ, отоманската имперія е сѣкоги трѣпѣла сичкити богослуженія и сичкити вѣроисповѣданія христѣйски или не христѣйски. Повече, Султанити сѣ отъ началото още харизовали мѣдрѣ, на сѣки видъ христѣйни или на не христѣйши, едно особно учреждение.

Коя бѣше цѣльта на сичкити тѣя патриаршески или други учреждения? Първо тѣ бѣше религиозната почетъ която Султанити пмаха за свѣстѣта на своити подданици; второ тѣ бѣше да избѣгнатъ дурачествата които съсппаха долията имперія и които причиниха по скоро паданіето ѝ.

Сѣки императоръ отъ Долията Имперія са мислѣше за свѣщенноначалникъ. Нѣ какви свѣщенноначалници? Никогѣ жена не е по вѣлъ държала пѣнциити на готварницата си колкото тѣ са мислѣха въ право да управляватъ свѣстѣта на тѣхнити народи.

Едно такъсь състояніе на работити трѣбуваше да докара едно противодѣйствие. Противодѣйствието стана наистина. И завчасъ отоманската имперія са въздигна, здрава, силна и пѣлна съсъ сокъ върху мирвалнити развалини на долията имперія.

Коя бѣше пѣйната мисл? за какво е отрѣкваше Богъ? за да подвѣрши характеръ на разни народи, които долията имперія бѣше званала, нѣ да сѣлѣ въ една еднородна и симпатическа цѣлостъ, а да унищожи и унижи.

Почти въ сѣщото вѣрме са раждаше една друга имперія, руската имперія. Нѣйнити основачи сѣха долията имперія за примѣръ. Въ срѣдата на пустинята на Ситѣ дѣто човѣкътъ ходеше вагабонити отъ степи на стѣпа и живѣше въ човѣшки и скотски, тѣ въздигнаха едно общественно здание на което прѣзреніето на човѣшката свѣстъ бѣше основата. Бѣдност та ще ни кажи какво чинятъ такѣсь имперіи предъ очити на Бога и на хората. (слѣдува)

Тая недѣля са раздаде въ Цариградъ завѣщаніето на Н. П. Авксентія къмъ българскити народъ печатано на литографія. Въ това завѣщаніе Н. Прѣосвѣщенство, слѣдъ като обѣява тържественно назуеніето си въ подвигъ който въспрѣвъ да защити черковъ и ни правдини, и старостъта на възрастѣта си, са изражѣва тѣй:

„Азъ съмъ принуденъ да оставя недовършено дѣлото което свѣтата наша черква и българскити народъ ми наложила.

„А вѣй възлюбленни ми члѣда о Господѣ бѣдете покорни на властѣта, която толкъсь неуморимо са грижи за васъ. Защото

който са съпротивлява на властѣта, той са противи на божието повѣленіе.

„Бѣдете постоянни въ православната вѣра на нашити праотци; трудете са съгласно и дружно за прѣдобиваніето на религиозни правдини; внимавайте да не ви намами нѣкоп въ сегашнити критически обстоятелства.

„Подражайте сичкити онія които са трудатъ за напредъ нуваніето на отечеството и имайте за главно предирітіе осѣдоточеніето ви около прѣстѣла на Н. Ц. В. Султанитѣ. Защото само чрезъ едно такъсь насѣлѣніе, въ Цариградъ, може отечеството да благоденствува и милостити на царското правителство изобилно да са пѣлѣ върху нѣго.

„Недѣйте бива малодушни къмъ такѣсь благородни предирітія. Защото само съсъ такѣсь начинъ ще придобѣите послѣднитѣ ми архіерейска благословія.

Нѣй оставами за до наджитѣ си 6 ой да направимъ потребити си разсѣлѣнія. Нѣ отъ друга страна, нѣй жалимъ дѣто балканскити чорбаджии не обнародуваха въ сѣщото вѣрме и завѣщаніето му относително за помощѣта която той остави на разни общенародни завѣденія. Относително за това нѣй иде ги осѣдимъ строго.

Прочитами въ Морнингтъ-Постъ:

Едно отъ главнити политически слѣдствия на кѣржменитѣ бой даде на Франція едно вліаніе въ Истокъ което ѝ уисгоди въ Цариградъ една превовдеренія непознати до нѣго вѣрме. Отоманското правителство не можаше да лища отъ да припознай заслугити и жертвити извършени отъ французскити народъ за да избави отоманската имперія.

Англитера не е веки отъ сега самата европейска сила на която посланикътъ ѝ упражняваше толкъсь много вѣрме едно привѣстително вліаніе въ отоманскити работи. Послѣднитѣ страници на французскити дипломатически документи показуватъ важната и дѣятелната частъ която дипломатіята на Наполеона III азъ въ работити на Сирія, на Египетъ, на Тунисъ, на Японія, на Молдо-Влахія и на сичкити работи които Истокътъ призова намисаніето на западнитѣ сили.

Г-нъ Агіахъ ефенди, управителъ на отоманскити пощи, са промѣни тая недѣля.

На нѣгово мѣсто са отрѣди Кадри бей. Кадри бей е доста уменъ и способенъ за да не са съмѣтами чи ще уведѣ потребити улучшения въ пощенското управление.

Н. В. А. АЛИ-ПАША ДО Н. П. МУСУРУСЪ-БЕЙ
ВЪ ЛОНДРА (!)

ВИСОКА ПОРТА 30 9 янв

Господине Посланико,

Никое правителство отъ Европа не е имало честви потвърждавало началото на религиозната пропаганда. Въ Англия, въ Пруссия, въ Австрия, на сѣвѣ, пропагандата е подчинена подъ надзорѣ на началствата. Най либералните и най вѣротърпеливѣ правителства сж въздържали правото да я наказува сѣки пътъ когато тя обеспокоява общенародната сигурностъ и интереси на правителствената религия; и демократическата Грция предписа на чело на конституцията си възбраненіето на прозелитизмътъ и на сѣко друго лансманіе противно на владетелната вѣра.

Нѣ мисіонерити, не задоволени отъ да ни обвиняватъ съсъ невѣротърпение, искатъ още да направятъ да вѣруватъ хората на едно изнасяване на задълженіята тържествено сключени; тѣ призоваватъ въ ползата си Хати-Хумаюнътъ и прѣтандируютъ да дадатъ на предпріятіето си потвърденіето на законността. Прочее шестіятъ членъ на хати-хумаюнътъ казува: „Като са видѣли сичкити богослужители сж и ще бждатъ свободно извършени въ държавата ни, никой подданикъ отъ имперіята ни не ще се обезсѣятъ въ изпълненіето на религията която исповѣдува и не ще, съсъ никакънъ начинъ, да се обезпокоява на това отгорѣ. Никой не ще може да са заплаши за да измѣни религия.

Мажно ще бди наистина да извадимъ отъ тоя текстъ толкось ясенъ едно прѣтълкуваніе отъ естество да оправдай претенциити на мисіонерити; правителството на Н. Ц. В. Султанта обѣа доброволно чрезъ членътъ когото показатъ, за да усвогори, на сѣка община, свободното извършване на богослуженіето ѝ, на сѣки човѣкъ правото да исповѣдува и да извършува вѣрата си безъ мжхотѣ; нищо повече. Сѣко друго прѣтълкуваніе ще подпадне въ страни заблудженіа. Искатъ ли да прѣдположатъ, чи като осжда религиозни гонения, Високата Порта е склопила да дозволѣ обидата и лсуваніята срѣцу една каква да е вѣра? чи въ сѣщото врѣме когато ти прѣвъгласяваше свободата на сичкити богослуженіа не мисюлмансина, ти нѣмъ е дала оржіи срѣцу исламизмътъ? чи ти е унищожила ней-сетнѣ съсъ сжщиятъ ударъ гаранциити съсъ които ти обграща свободата на религиозни убѣденіа. Нити една минута не можѣ никон да упорствува върху една хипотеза толкось малко основана, безъ да напсува здравіятъ разумъ на Високата Порта и да неприпознай сѣжденіето на високіятъ дипломата който давосува предъ нел сѣдбата за свободата на сѣвѣстѣта. Нѣ ако едно най-малко чѣмѣніе можѣ са навади отъ духътъ на хати-хумаюнътъ, актовити на Н. Б. В. Царицата ще стигнатъ за да го распржкнатъ. Ваше прѣвсходителство знай чи една заповѣдъ отъ сѣвѣстѣта на царицата отправена до британическото посолство, на епохата на състаненіето на високіятъ консулски дворѣ, наказува съсъ глоба и били съсъ насилствени работи „сѣки подданикъ на царицата който би станалъ виноватъ за да обрѣни на смѣхъ или да напсува общенародно сѣка религия установена въ Турция и който би направялъ съвоевно какво да е дѣло което да приваще върху тая вѣра, върху церемоніити ѝ, върху богослуженіята ѝ или прѣатикити ѝ, урвазата, прѣсмыхланата или прѣзреніето.

Ако църкито правителство, побудено отъ единъ уграничителенъ духъ, на когото общенародното мнѣніе въ Англия не му дръжи

сметка, увѣрително, е допуснало заведѣніето на мисіонерити въ Турция, то не можѣ да припознай на никое организирано тѣло правото да върши едно пропагандство което отблъснуватъ ний образованити правителства, което наобичаватъ разумътъ, духътъ и писмото на Хати-Хумаюнътъ и общити интереси на имперіята; то не можѣ да жертвува на ревността на нѣконси чужди мисіонери, спокойствіето и главнити интереси на имперіята. Никой не възбрънява на мисіонерити правото да изражяватъ спорѣдъ сжщото право на сѣко друго лице, религиозни си мнѣнія съсъ почетѣтъ които трѣбува да са дава на другити религиозни мнѣнія. Нѣ за сичкити случаи когато това израженіе зема единъ общенароденъ характеръ собствѣнъ да роди съблазненіето въ една частъ на населѣніето, да нарани общенародната сѣвѣстъ и да смѣти спокойствіето на държавата, царското правителство е задължено да си нази правото за да дѣйствува съобразно съсъ законити които сж въ строгостъ и съсъ общенароднити интереси които има мисія да варди.

Азъ са задължихъ, Г-не Посланико, да изложѣ безъ никакво смжчяване, напѣятъ тергити да разгледуваши, въпросътъ за който ний щемъ да скърбимъ да видимъ да са помрочява съсъ неточни интересливи доказанія, и да отрѣдимъ сиорити въ които ний мислимъ да държимъ дѣйствието си.

Понѣже азъ отдавамъ една висока цѣна на общенародното мнѣніе въ Англията, азъ мисля да ви поржамъ да прочетете на Н. П. лордъ Русела забелжкити които предшествуватъ за да можѣ нѣгово господство да нѣмъ уцѣми тѣхъ сжщо, въ нужно врѣме, точността и за да са са основни инглишкіятъ народъ, съсъдъ като чужъ и дѣти парти, да подпадне подъ вліяніята, чрезъ безплатнити наклеветанія и безправеднити обвиненія. Азъ мисля да прѣтуря, като свършувамъ чи свободната продажба и пржсканіето на библията съсъдува и ще съсъдува сѣкогѣ да са дозволѣва въ имперіята.

Примете и пр. пр. — Подписанъ А.Али.

КОРЕСПОНДЕНЦИИ НА ТУРЦИЯ.

СИЦОВЪ, 16 Февруарій. — Тѣ дни нмахи ни тука голѣма студъ. Зимата са вижда да покажи строгостити си на излазуваніето си. Тая студъ са придружи съсъ страшни фѣртунити които исполаниха сичкити сицовски житѣли.

Презъ цѣла зима снѣговити бѣха срѣдни, студовити умерени. Това състояние на зимата ни даваше надѣжди чи не ще бѣди тая година строга и ще побави сиромасити отъ масрафити да си купуватъ дърва за да си топятъ къцити, и съсъ икономіята на тѣ дърва да приготвятъ нови дрѣшки на дѣчата си.

Нѣ тая надѣжда са изгнра. Снѣговити които падаха тѣ дни сж единъ голѣмъ знакъ за предзаченіята на сицовскити житѣли. Тѣкѣзи единъ голѣмъ снѣгъ не сж е забелжювалъ на никоя епоха отъ сицовскити житѣли. Той вали една недѣля непрестанно съсъ една такава сила щото достигна чакъ до стрѣхити на къщата.

Това валеніе на снѣгътъ исполани сичкити ни житѣли. Тѣ не знааха какво да правятъ въ тоя случай. Оиѣ които имаха юмюръ, дърва и пари не са бояха; тѣ са приготвѣа бил да си натѣматъ сичкити потребни нѣща за прѣпитаніе.

Нѣ ако попитате за сиромасіята, тѣ са съсъмъ отчая. Защото бащити на тѣ сиромашки фамили сж научени да работятъ сѣки денъ за да си извадятъ потребната храна на дѣчата си и на женити си.

Когато тѣ хорица не работятъ единъ денъ, тѣ губятъ, зарарятъ. Къ добръ, предъ тѣ снѣгови, които валиха една цѣла недѣля наредъ, колко мжхотѣ тѣ бащи на сиромашки фамили трѣбува да са прѣтърпѣли? На само тѣ сж нѣмѣли насжщиятъ си хлѣбъ презъ тѣ дни, нѣ още сж биле прѣселени да стоятъ на студѣтъ когато нѣмаха дърва. И пари да имаха отъ дѣ щѣха да купятъ?

По насъ когато нма голѣми дѣждови и голѣми снѣгови нити единъ коларъ съсъ дѣрва или съсъ брашно не можѣ човѣкъ да нѣмѣри по-назарити. Ако би да поискатъ назанѣтъ отъ компіята си нѣщо въ такѣзи единъ случай той ще ти откажи. Той има право за щото въ подобни врѣмена сѣки ще глѣда да усвогори сѣбъ си.

Онова върху което сицовскити първенци, които сж са отличаваши сѣкогѣ съсъ патриотизмътъ си, трѣбува да обрѣнатъ вниманіето си, то е да направятъ общо вѣконси мѣзи за дърва и брашно за да можѣ въ нужно врѣме човѣкъ да са улѣсни.

Сицовътъ е единъ градъ безъ фурни. Той има три чѣтири фурни, нѣ когато има човѣкъ нужда да си купи хлѣбъ, не можѣ да намѣри.

На седемъ настоящаго презъ вечерѣта тука са тържествено вѣнчаваніето на единъ отъ нашити даскали. Вѣнчаваніето стана по нова мода.

ЕДРЕНЕ, 9 Марта. — Вчера прѣстигна отъ Цариградъ хахамъ-башіята отъ градѣтъ ни. Докачуваніето му стана тържествено; банкетити, търговцити и чѣфутскити първенци отидоха чакъ до Хапса за да посрѣщнатъ духовніятъ си главатаръ и повече отъ триста души го чакаха вѣнъ отъ градѣтъ за да го прѣмнатъ. Много музикари и пѣвачи искраха нѣколко химни признателни за да благодарятъ Бога дѣто е благозволѣлъ да нѣмъ проводи Хахамъ-башіята, който са намѣраше въ Цариградъ отъ дѣа години. Чѣфутското населѣніе отъ Едрене направи едно доказателство за искрѣнната си любовь за него. Това чувство са заслужа добръ отъ прѣданността на Г-на Пресіаде вѣмъ едноувернитѣли си.

Арифъ паша на ногото Хахамъ башіята е много добръ прѣпоржченъ, испроводи пѣсѣтима запѣти за да го посрѣщнатъ.

Г-нъ Дюсюкъ, напредъ елленски консулъ въ градѣтъ ни и който са назначи на сжщото мѣсто пакъ, прѣстигна миналата седмница съсъ фамилията си. Г-нъ Моннардн отива за Цариградъ.

Ужасняваніята на поцити било за градѣтъ ни, било за Белградъ, било за Русси, които ставаатъ често могатъ да са отдадатъ на лошавето състояние на пѣтищата.

ВЕЛЕСЪ, 15 Февруарій. — Новинити на сѣ ограничиха на единъ предметъ, и той е владѣцити и паки владѣцити, патрицити и паки патрицити! отъ какъ е дошелъ у градѣтъ ни посланикътъ патриаршескій, не е прѣстаналъ отъ да употребитъ свити възможни мѣри, за да собере владѣщината и патрикиятъ борѣ, ако и да истичахъ сѣкако умѣтвенно убѣденіе, за да сѣ върнѣтъ отъ нѣй е дошелъ почтено, миролюбивити ни граждани.

Той най-сетнѣ издѣйствуваъ една строга заповѣдъ отъ Витолскія управитѣль подъ управленіето на когото сѣ отнесуваъ и цѣлата околѣ, до мюдюринѣтъ ни за да сѣ собере тая владѣщина и патрицията по вѣсенъ начинъ. Послѣ на тая заповѣдъ било затворѣніето на нѣсти мухтари да сѣ дадатъ мюдюрити за припоизаваніето на тая запѣта; но оиѣ

постоянствуват и назаха на мюдириите, не не можиме да припознаме едно нещо, което народът, кой ни предаде тия мюри, не го припознават. Българският народ има распра со Фенерската патриаршия, за която, (распра) чадолюбивото ни Ц. Пр. е привело у Цариград потребните мърни; и Велешкото население, като българи, не могат да припознават тая патриаршия, нито нейните повели; следователно и змание-даване со нея немае, както няколко пъти го извни змание пред оной тука съветъ: ето ни отговорът, който можиме само да дадиме, на вашите поканувания за владишната и патриаршия, като мухтари и граждани. Мюдириите ни, колко и да припознава правдината въ овия рѣчи, но подканете строго отъ висока заповѣдъ, Хюсни па-шева, не пуштае мухтарити докль не съиспъне тая заповѣдъ.

Гражданите ни нато видѣха ово съсмаях и стоятъ трѣснати незнаючи що да направатъ. До двѣсти туку рѣчи домородия со-гласно написаха прошение да канатъ отъ Сръдецъ Протестанскій Епископъ, за да ги приѣме у пазухата на стадото му и по ной начинъ, велатъ, въ съ отиватъ отъ грѣцкити гонения. Дружки мислятъ да направатъ прошение до Ц. Пр. и да прататъ представители у Цариградъ, да му съмолятъ да ги забавитъ отъ такиа насилія патриаршиски. Дружки, велатъ, що мѣстните власти въ въ огаветъ да сънапипитъ подобно прошение и да съиспрататъ представители у Цариградъ. Дружки пакъ, подострепни отъ нищобройната оудъ вла-шница, са отчюватъ и виватъ „хайди брѣда легнеме и да се покориме подъ силата дури да ни издеретъ кожата Фенеръ.“

При таква една крамола не можамъ и оше да предвидамъ какво къ станетъ сетивъ. Само на едно съмъ убеденъ, що повека въ успѣхъ рѣшеніето да съотнесатъ до Ц. П., което у чадолюбивата си грижа като ме престанува ежедневно да ни дава доказателства на негови си къмъ върхити си подданици благосклонности, непрѣменно къ съсмилятъ и на Велешкото българско население да ги откипятъ отъ фенерскити насилія. Только за това.

За училищата ни не мой искате да поананте нищо; защо у нихъ има нищо; благодарение че существува. Велешанците не можатъ ли да следуватъ примѣрътъ на охридчанити търговци? Или нема Велешани търговци и богати у Вѣна, Пешта, Българъ, Влашко и пр. не казувамъ за у Цариградъ що сятъ; защото ония ги нема по тевтерътъ ни? Богъ да надуховна разумъ и родолюбие на тия Велешани, и да дава сила на Га й да-та ви да имъ свиря за да съустуваатъ: ама въ кждѣ баба ви!! П.П. У той часъ прѣхеме извѣстие-то за прѣставаніето на поборникътъ народни-тъ ни многострадалниъ Священноначалниъ Велешкій Авксентіа, голѣма щета остави той почитаемъ Старецъ на българскиятъ народъ, но особено остави сираци Велешкити жители, който до вѣка въ помнятъ неговити за народното добро страдания. Оци не извазохъ да видамъ какво мислятъ согражданити ни, но и врѣме немамъ денеска за да ви го сообща; понеже пощата не ме чекаетъ. Само знаемъ че младичкити къ съносатъ църнотъ на глѣдата на 40 дена и спомѣмъ къ съопитъ въ църква и прѣстолатъ прилягатъ да се по църни на 40 дена най-малко. Що къ ставе къ ви извѣстамъ со второ.

Ето предисловието на исторіята на Іулий Кесара списана отъ Им. Французка:

Историческата истина трѣбуваше да биди въ по-малко свѣта отъ религіята. Ако предпи-

санията на вѣрата изгладятъ душата ни отгорѣ на свѣтлонити интереси, наставленията на исторіята ни вдухуватъ пакъ по редътъ си любовта на доброто и на праведното, умразата къмъ това което прѣчи на успѣхити на човѣчната. Тия наставления, за да бждатъ полѣзни, не искуватъ никакви условия. Трѣбува да са обнародуватъ дѣлата изнело, съсъ една строга точностъ, за да са анализируютъ философски политическити или общественити измѣненія штоо любовитната прѣжестилка за подрѣбности върху исторіята на общенароднит човѣци да не отерѣца вниманіето на тѣхната рола и да не направи да са забравя тѣхната проведеницална мисля.

Твърдѣ често списачътъ ни представи различни фази на исторіята като приключение отъ само себе си, безъ да распитува въ прѣимнит дѣла тѣхното истинско начало и тѣхното естествено обеснение, подобно на живописецътъ, който, като изважда случаи на естество, не са трудни освѣтъ за тѣхното живописно дѣйствиѣ, безъ да можъ, въ табличната си, да даде научното му доказателство. Историкътъ трѣбува да биди повече отъ колкото живописецътъ; той трѣбува както геологътъ който разказува глобескити феномени, да изнамѣри скривеностіята на прѣобразованіето на обществата.

„Нѣ като списама исторія, кое е срдѣство-то за да дойдемъ на истината? то е да следваме правилата на логиката. Шрпомъ нѣка земемъ за извѣстно че едно голѣмо дѣйствиѣ е сѣкоги излѣзло отъ една голѣма причина, никогъ отъ една малка; другоче да кажемъ, сдѣлъ нищо и никаквъ случай на глѣдъ не докарува никогъ лажни сдѣствія безъ единъ прѣдѣстѣвуещъ причина която е позволала на тоя маловаженъ случай да произведе едно голѣмо дѣйствиѣ. Искрата не запалюва големъ пожаръ ако не падне върху тънки и запалителни вещества. Монтекио потвърждава тѣя тая мисль: „не е имотъ-тъ казва той, който обладава тоя свѣтъ. . . . Ина общи причини, биле нравствени, биле физически, които дѣйствуватъ въ всяка монархія, въ въздигатъ, въ поддържатъ или въ саборватъ; сичкити случаи съ подчинени на тия причини, и ако случитъ на една кавга сирѣчь на една особна причина е съспала царството, разбираеа чи е пмало една главна причина която правеше штоо да са съсина това царство отъ една само кавга; съсъ една дума, главниятъ варевъ влече съсъ себѣ си сичкити особни случаи. (1)

Нѣ ако, близо хиляда години, римленити съ сѣкоги излѣзували тържествотелни съ най жестоки покусения и отъ най голѣмити опасности, то е защото е имало една главна причина която ги правеше сѣкоги върховни на неприятели им и колго е дозволала штоо бойовити и частинити злощастія да не повлекатъ паданіето на имперіята имъ. Ако римленити, следъ като дадохъ на свѣтътъ приѣрѣтъ на единъ народъ който са укрѣждаме и уголѣмываше чрезъ слободата, съ биле принудени, подиръ Кесара, да са върлатъ въ робството, то е защото е имало една главна причина която забраняваше злополучно републиката за да дойде на ветхити си учреждения: то е защото нуждити и новити интереси на едно общество въ работа изискувахъ друга срдѣства за да са доволатъ. Както логиката ни доказува въ важнити приключения тѣхната причина за да съповлѣителни, тѣя сѣко трѣбува и нѣ да припознайми, и въ дългата трайливостъ на едно учреждение, доказателството на добрината му, и въ неопровергательното вліаніе на единъ човѣкъ на вѣдѣтъ му доказателството на геніятъ му.

Следователно поврѣната работа са съ-

тоя да търсимъ живогворното начало което правеше силата на учреждението както господствующата идея която правеше човѣкътъ да дѣйствува. Като следваме това правило, нѣ ще избѣгнемъ ужасити на тия историчи които събиратъ дѣлата прѣрѣжени отъ напѣхити вѣкопи безъ да ги туратъ споредъ тѣхната философска важностъ, като савлака тѣя това което заслужа обожденіето и като оставяа въ тѣмнотіята това което наричатъ свѣтлината. Не е внимателниъ анализъ за римската организация който че ни направи да научимъ трайливостъ на една тоакое голѣма имперія, въ истиненіятъ испитъ на духътъ на нѣмнити учреждения. Не е оше подрѣбната повѣсть на малкити дѣствія на единъ върхове човѣкъ който ще ни открий скривеностіята на въхожденіето му, въ внимателното таресіе на въздигнатити дѣлженія на поведѣніето му.

Когато извъредити работи заспидѣтелствуватъ единъ високъ геній, какво друго е повече противно на здравітъ разумъ колкото да му отдадемъ сичкити страсти и сичкити чувства на неспособности. Какво по-желливо отъ колкото да не припознайми прѣвсходството на тия привилегировани битіята които са живити отъ врѣме на прѣме въ исторіята както бликавити фари които распрѣснутаа тѣмнитити на епохата си и освѣтлааа бдностіята? Да отказуваме това прѣвсходство ще биди прѣчеемъ да обидимъ човѣчната, като и мислитъ издѣржа де прѣвърѣва, много прѣме и спое-ноло, едно владуване което да не стои върху една истинска голѣмина и върху една неопровергательна полѣзностъ. Нѣка бждемъ логичи и нѣй ще сии праведни.

„Твърдѣ много историчи намиратъ по-лесно да узнатъ човѣцити отъ геніятъ отъ колкото да съ въздигнатъ, чрезъ едно великодушно вѣжновение, на височината имъ, като са снабдитъ съсъ широкити имъ намѣренія. Тѣй, за Кесара, измѣсто да ни покажи Римъ разрушенъ отъ гражданскити сраженія, разиратенъ отъ богатствата, като тѣмчеше нѣхотити си учреждения, застрашенъ отъ силити народи, Галити, Германцити, Партианити, неждѣренъ да са подирити безъ една средоточна властъ по сила, по твърдъ и по права; на мѣсто, казпамъ, да начертѣе тая върна таблица, тѣ ни прѣставялатъ Кесара отъ младітъ му оше възраст, чи подражатель неке върховната властъ. Ако са е противилъ на Сила, ако е несъгласенъ съсъ Цезаропа, ако са е свирювалъ съсъ Помпей, то е чрезъ дѣйствието на тоя прѣвидено коварство, което е получило сичко за да зароби сичко; ако са е затишувалъ въ Голити, то е за да припечели богатствата чрезъ обиръ-тъ (1) или отъ войнити предадени на намѣреніята му; ако е припичувалъ морето за да носи римскити оръи въ едно непознато царство, въ на когото завоеваніето ще утвърди завое-аніята на Голити (2), то е за да търси тамо бисери които мислеше че са намиратъ въ моретата на голѣма Британія. (3)

Ако, следъ като побѣди стрѣнитити неприятели на Италиа отъкъ Азия, той е подражалъ една експедиція прогналъ Партианити за да отмѣсти на битанити на Ирагуса, то е казватъ нѣкои историчи, че дѣятелността приличаше на естество му и че по бой здравіето му биваніе най-добро (4); ако е въсприналъ отъ Синатъ съсъ благодарностъ единъ коронна побѣда и а носелъ съсъ гордостъ, то е за да скрие годата си глава; ако, най-сетивъ, той е убила отъ оні които биле обсааа съсъ сичкити добродѣтели, то е защото искаше да ста-

(1) Сюетонъ, Сесаръ, XXII.

(2) Сесаръ, Геръ де Голъ IV, xx.

(3) Сюетонъ, Сесаръ, XIV.

(4) Апиенъ, Герръ цивилъ, I, cx, 386.

не цар, като не бине за съвършенствити тай и, както за потомството по-големо от сичките цари. Отъ Суетона и Потама на самъ такъв са лешавити прѣтѣлукванія които даватъ на нѣй благороднитѣ пѣща. Нѣ по ной зная трѣбува да познаваме голѣмината на единъ човѣкъ? по властѣта на иденти когато изгвонити начала и въговата систима тържествуватъ при смъртъта му или битвѣти му. Дѣйствително, не е ли, собственостѣта на гениѣти който ни уживава ничтожество, и распространява имперіята му върху бѣднитѣ възрождения? Кесаръ изчезнува, а вѣлнѣето му обладава още повече отъ колкото презъ животѣтъ му. Цицеронъ противникътъ му, е принуденъ да са провинва: сичкити дѣйствіи на Кесара, списаниѣта му, думити му, обща-ніѣта му, мислитѣ му иматъ повече сила съдѣ смъртъта му като чи живѣе още (3). Прѣзъ иякови, стигаще една дума да кажи на свѣтътъ чи такъв е била волата на Кесара за да го послуша свѣтътъ.

„Това което прѣдѣшествова показва допол-но цѣльта който са прѣдлагамъ като нина тая исторія. Тая цѣль е да докажа че, когато про-вѣденіето побуди човѣци такива както Кесара, Шарамана, Наполеона, то е за да начертас на народѣтъ пѣтитъ, когато трѣбува да слѣдова-тъ, да забеляжатъ съсъ печатѣтъ на гениѣти въ едно ново лѣгочисленіе и да изпълнатъ въ нѣколко години, работата на много нѣкове. Влаженци са оиѣ народи които ги разбиратъ и ги слѣдватъ! благополучіе на оиѣ които ги не признаватъ и ги отблъсватъ! тѣ правятъ как-то Чезуити, тѣ распинатъ Мессіѣта си; тѣ са слѣпи и винопни: слѣпи, защото невидатъ бѣснѣността на усилѣта си за да присѣдѣтъ упрѣдѣленото тържество на доброто; винопни, защото не правятъ освѣтъ да изжисне ус-лѣхътъ като откъиватъ нѣговото надливо приложене.

„Дѣйствително, нияти убійството на Кеса-ро, нияти поробяніето на сѣлта Елена, не са могли да разоратъ безъ възражение двѣ на-родни причини разрушени отъ единъ съжъз който са покриваше подъ маската на свобода-то. Брутусъ, като уби Кесара, потони Римъ въ ужосѣтъ на гражданската битва; той не въз-брани царуваніето на Августа, нѣ той направи възможни царуваніѣта на Нерона и Калигула. Наполеоновото заточеніе отъ съзаклѣтата Евро-па не възбрани никакъ имперіята отъ да въскре-сне. И, при сичко това, колко смя далече отъ голѣмити рѣшени въпроси, отъ успокоенити страсти, отъ законнитѣ удоволствіѣ дадени на народитѣ отъ нѣрната имперія!

„И тѣй нияти са потвърждава сѣки день, отъ 1815, това пророчество на робството на сѣлта Елена:

„Колко борби, прѣлъ, години нещатъ о-ще да да може да са изпълни доброто което мисламъ да направя на човѣцината.

Палатъ на Тюйлери, 20 Марта 1862.
„Наполеонъ“.

ПОЛИТИЧЕСКИ ИЗГЛѢДЪ.

Лондришкити вѣстници извѣстятъ чи вѣпълнителното съединеніе на народното прѣобразование рѣшило да са направи една голѣма реформитска конференція на 20 и 21 Априліѣ (п. к.) и чи представителити отъ сичкити спомагателни общества както сич-кити други общества отъ съединеното цар-ство ще са принапатъ да отидатъ.

Въ застѣзаніето на камарата на обща-нитѣ отъ 6 Марта, лордъ Кларенсъ прѣд-ставилъ бюджетътъ на мореплаваніето за е-

(5) Спекторъ, Вѣстникъ ад Аттиксъ, XIV, 1.

версиятъ 1865-1866. Тоя бюджетъ са въс-начува на 10,392,394 английски лири като са смаили 316,720 лири отъ 1864-1865 години. Числото на човѣцити които са при-скупватъ за службата на мореплаваніето, е на 96,720 като са смаили 2,200 дѣши. Се-га скоро щяло да са прѣдложки на камарата да направи нови гемии нѣ само въ съедине-ното царство, нѣ още и въ английскити ко-лонии. Инглишката флота има 30 желѣзни гемии направени веке или които са правятъ. На свѣршуваніето на годината тѣ ще са рас-поредатъ.

Мѣтиѣта са виждатъ толкосъ сподѣле-ни въ камарата за услѣхътъ на морското направеніе колкото и за новата артилерія сирѣ Еафистонъ можилъ да потвърди, безъ да подигни много противорѣчіѣ чи едно го-лѣмо число гимии на които направата бѣше твърдъ пужна сѣ вънъ отъ сѣстоиѣніе да прѣвърятъ океанѣтъ по лошаво ерѣме.

Ла Газетъ де Туринъ като отгова-ри на единъ членъ на Опиніоне относително за италианскити финанци, обѣява чи никакъвъ възмъ нѣма да става за сегашнѣтъ екзерсисъ. Ще видимъ, казува сѣщата газета слѣдъ финаціалното изложеніе кое-то Г-нъ Селла, че направи на камарата колко ветити мѣрки сѣ улѣчшили положе-ніето ни.

Послѣдната депеша на Г Бисмарка до австрийскити кабинетъ прозвѣла едно жи-во впечатлѣніе у Вѣнна. Ла Нувель-Пресъ-либръ не вижда въ тоя документъ само из-раженіето на една политика който не можѣ да са прѣме, нѣ още и едно липсуваніе на учтивостити. Тоя вѣстникъ прѣтуря:

„Постѣпката на Прусія е до толкосъ на-скѣрбителна щото Австріѣ макаръ и да са спогоди скришно съсъ Прусія не можѣ да дѣржи веке едно иѣлчаніе. Трѣбува да са направи нѣщо. И наистина вѣи са научавахи чи тая нѣтъта германическа Діета, която прѣ-мина презъ толкосъ покушеніѣ въ Шлезви-къ-Холщайнската работа, трѣбува пакъ да направи и тоя пѣтъ нѣкакви постѣпки. Нѣ, начинѣтъ съсъ когото тя разгѣдува нѣ-щата, Прусія нѣма да са остави да са рас-бѣрка съсъ такиви дѣйствіѣ извършени отъ германската Діета. Когато отиватъ толкосъ далечъ както Прусія въ депешата си отъ 21 Февруаріѣ, тогива никой не са остава толкосъ лесно да са заплашувъ и биятъ отъ предвижданіето на една кавга. Възможно е щото скѣсупаніето на австро-пруската али-анція да е станало на 21 Февруаріѣ, нѣ вѣи са страхувахи да не би това сѣщото скѣ-супаніе да направи поскоро присѣдиненіето; защото кагато самата Австріѣ е на чело на конфедерациѣта, и въ сѣстоиѣніе да фѣрли своето Костъ-е го, отговорностѣта на една подобна кавга ще бѣди съкоги по-тешка ко-лкото отговорностѣта на една политика ко-лото, безъ надѣжда да възнаграждаше и срѣ-щу собственити си интереси, спомогна да завоевай за Прусія една земе отъ единъ ми-лионъ жители, едно положеніе несравнител-но помежду двѣти исрета.

За сѣщитъ предметъ Ла Газетъ де Колонъ са изражѣва както слѣдува:

„Ако стани нѣкой бѣркотіѣ, то ще бѣди очевидно мѣтиѣто на силата който е наѣ

правила най много за освобожденіето на гер-цогциѣти и които ще има най много воле-ки за да направѣ да ги земе. Единъ подобе-нъ языкъ, забѣлѣква Конститутіѣи оеаѣ, не е направенъ за да бѣи алианціѣта които ла Нувель Пресъ либръ глѣда веке сѣм-сана.

Спорѣдъ на ишкити телеграми Австріѣ отговорила на предложѣніѣта на Г. Бисмар-ка въ единъ смисѣлъ на едно неприсѣдѣ-неніе. Ла Газетъ Огрийскіѣ отива по да-лечъ: прускити предложѣніѣ, казуватъ сѣ обѣвили за непрѣвѣлнѣи.

СЪБАКВИ НѢЩА И НОВИНИ.

— По царска заповѣдъ: Н. П. Сѣфегъ-наша министаръ на търговіѣта са назначѣно славникъ на Високата Порта арт Н. Ц. В. Францискити императоръ.

Н. П. Етхемъ-наша, са назначѣна мини-старъ на търговіѣта като уназѣно въ сѣщото време и портофелѣтъ на общенароднѣта ра-бота.

Неверсѣ-наша са назначѣно министаръ на общенародното просвѣщеніе.

— Казуваѣ чи въ Русии щяло да са осма-не единъ вѣстникъ подъ названіе Дунаѣвъ. Тоя вѣстникъ са наредилъ пѣни и са испра-тилъ на одобреніето на Високата Порта. Ка-зуватъ чи тоя вѣстникъ не щялъ да са зани-мана освѣтъ съсъ окръжнитѣ писма на управ-леніето, по която принаѣ тоя цѣлъ да са из-дава на половина турски и на половина блѣ-гарски.

Преди два недѣли една любопитѣна сѣд-на стана въ Францискити театро който нѣи ще туримъ на вниманіето на читателитѣ си.

Когато са прѣдѣставѣне комедіѣта въ те-атротѣ една друга комедіѣ ставане въ едно отъ купѣтата на театротѣ. Г-нъ Бабѣвъ, редакторъ на Журналъ де Константинѣвъ като са приближилъ до директорѣтъ на теа-тротѣ Г-нъ Минасъ, му ударилъ нѣкави плѣс-ници и други за които казува тоя вѣжурна-лътъ чи била една благословія.

Нѣи пѣзнаѣми наистина коѣ е била принаѣ-та на тая чудна комедіѣ. Нѣ нѣи жѣлимъ дѣ-то единъ редакторъ вѣдѣлъ сѣдѣциѣтъ въ-стникъ да въспрѣме да са би вѣжрѣ въ теа-тратѣ въ които присѣдѣствова толкосъ народъ.

Като казувахи това нѣи неосѣждахи съ-вършенно Г-на Бароніѣна, нѣ забѣлѣжахи само чи едно такѣво пѣвѣдѣніе отъ хора ко-то са горѣятъ съсъ западната цивилизѣція, не имъ дава твърдъ много честь.

ИНГЛИШКА КОМПАНИѣ.

ЗА ПРОДАВАНІЕ НА

ЗЕМЛЕДѢЛСКИ МАШИНИ И ПР. ПР.

МАГАЗІѣ 75 КАЛАФАТЪ-ІЕРИ.

ПИСАЛИЩЕ: 23. УЛИЦА ВОЙВОДА, ГАЛАТА.

Огвенити твърди и подвижѣви машини. — Конски манежи. — Толумби — Урала, Ка-линдри. — Машини да рѣжѣятъ сѣното, да вършентъ и да присѣиватъ пшеницата и пр. — Патентовани машини за да чистѣтъ па-мукътъ (американска система).

МАШИНА за да изважда сѣчената на памукътъ.

Послѣдѣна американска система отъ сѣм-кави измѣтрѣніѣ, за дълѣга и нѣка конѣриѣ, които присѣгнѣаха сега скоро отъ Америка.

Памучни сѣмена отъ Америка.

Оиѣ които жѣлажѣтъ да купѣтъ, трѣбу-ва да са отпращѣтъ на Першенбе-Пашѣръ, Ну-жеро 21, сръщу Савадан-хѣтъ.

Отговорникъ Никола Генѣвичъ.